

وټټای ئوټوای که شیعر زیاتر له دنیای میتافیزیکدا ئیش دهکات، وټکو
خټیا و هټست و بیرکه؛ بټیه زحمته چوارچهوکی که نکرته تی بټ
جرکانی شیعر دابنهین، بټتایبته تی له م سدرده م خټرایده دا که ژانر
ئه ده بییه کان بټ جرکه تکه که او یی بټکتری بوون، هټنده کجار چیرکه یان
مان یان تابه یان پټخشان و شان و سینده ماوو... تکه که او یی شیعر ده بن
و شته کی تاز و ناوازه یی له دروست ده بټته، بټام ئه که گر بټشه و یی کی

گشتی باسی شیعرییت بکین ک سیمایی کی ساری کی هار سه جری کایی و نابیت فیرامش بکرت، (بیمام هار یی کایان بی فیرم کی جیاواز تیایدا بی نگ ددات و)، ئوا گرنگترین مارجی شیعرییت ئوو یی ک ددیت لی دد ق کدا جری ک پکها تی زمانی تدا ه بیت ک لی قسی ئاسایی جیای بکا تو، چونک بیگومان ه موو دد ق ک لی زمان پکدیت و شیعریش لی و چوارچ و یی دا زمان بی کاردنیت بی دد ربین لی هست و درک کردن و هار ئیمم ش دد بیت ه ای ناوانی دد ق ک بی شیعو جیای دد کات و لی ژانر کانی دی، ئیگینا ئیگ ر وا نه بیت ه ر ک س ه ستیت و چند وش یی کی نا ئاسایی پک و و بلکه نیت نابیت شیعر، ئیگ ر ئیم خا نا نش پی پی و بکرین، ئوا ه م دد ق باا دد بیت و لی ه مان کاتیشدا ئو سنع ت پیلو و س نتر ی خای بدست دد نیت و. ل م پی نا و دا بی کاره نانی و نای شیعی، خواز کان، ئاماز و ئمز و چ کردن و ای واتا (واتا بی ک مترین وش ز رترین مانا بگی ی نیت) بی ش کی گرنگی پکها تی شیعرن.

ک و ات ت نیا دای بک کردنی دد ق کی پی خشان بی چند کورت دد ق بی نیی بی سلما ندنی شیعریی تی دد ق.

لی پی خشان شیعر دا؛ ک باب تی وتار ک مان و ز ربی شیعی باشی ئستا ک دد نووسرت دد چن ناو بازنی ئو ژانر و، ت نیا لی کدانی ک م دد ق ستی جوان بی نیی، ک لی ت نیت بی کتر دابنر و ئیدی وازی لی ب بنین و ناوی شیعر یان پی خشان شیعی لی بنن، لی ر دا جی خ ی تی س خا س س ر کیی ک ی وتار ک ی پی شووتر و بیر به نین و (تیم، ت کنیک، بیر ک) ک دد گ ن لی لی دایکبونی دد ق کی شیعیی باشد، کات ک هار یی ک لی و سه خا بی شو یی کی وردو دروست و س ر ک و توو بی کار به نرت.

لی ر دا قس مان لی س ر ئو ه موو شیعر دوو بار جوانان نین ک پی و ری شیعریشان تدا هی، بیمام زر سواو و دوو بارن، بی نموون و ک بی کاره نانی تیمی ه ست کانی خ شو یستی و بی جه شتن و ژووان و ئو باب ت تان، ک نه باب ت ک ی هیج جیاوازی و ناواز یی کی ت دای، نه شو وازو ت کنیک کی جیاوازی دد ربینی تدا بی کارها توو، نه بیر ک یی کی نو و تازشی ت دای، بگر بی نگ لی س ر ز ر ع ر بان و پشتی ماشن و شو ن گشتی کان ئو کورت شیعران بخو نین و.

لی استیدا و ک خن گری هاو چرخ ع بدو لا غوزامی دد ق: پی خشان شیعر س خترین جری نووسینی شیعر، ئیگ ر مافی ت وای خای پی بدرت، چونک لی ناو دد ق د ز رفوو، لی یی ک کاتدا هست و خ یا و س زو بیرو گیان تیایدا بشار و ئیم ئازادیی ش وای لی کردوو س ر ک و یاخی بیت و بی ئاسانی خای ندا بدست و. ک بیگومان دد بیت

پښتو نډیېک یان پښتۍ کی نه‌نی له‌ن‌وان به‌ش‌کانی د‌قدا ه‌ب‌ت و
 پښک‌و یان بې‌ست‌ت‌و، چ پښتو نډیېک کی با‌ب‌تی ب‌ت، یان ه‌ست‌کی،
 یان ه‌مای، یان میوزیکی، ک‌وات‌ دروست‌کردنی بی‌ای‌کی پ‌خشان
 شاعر ز‌ر پ‌ک‌ه‌اتی ج‌راوج‌ر له‌ خ‌یدا ک‌د‌ک‌ات‌و ک‌ له‌ ه‌موویان
 ګرنگ‌ر بن‌ماو بناغ‌ک‌ی‌تی، ک‌ له‌ بیر‌ک‌و ت‌کنیک‌دا چ‌ د‌ب‌ت‌و،
 پاشان دیوار‌کانی‌تی ک‌ زمان و ئیست‌اتیکی‌ و‌ش‌ی، د‌وات‌ر
 س‌قف‌ک‌ی‌تی ک‌ ک‌ت‌ای د‌ق‌ک‌ی‌و د‌ب‌ت له‌گ‌گ‌ دیوارو بناغ‌ک‌دا
 سازو گونجاو ب‌ت و ت‌واوی ب‌ک‌ات. ب‌ی له‌ر‌دا ج‌ی خ‌ی‌تی ئ‌و
 پرسیار له‌ خ‌مان ب‌ک‌ین: ئ‌ایا ب‌وارمان ب‌ خ‌مان داو له‌ نووسینی
 د‌ شاعر‌ک‌دا ز‌ر بیر‌ک‌ین‌و، ب‌گ‌ین ی‌ن تا شاعریت‌رین و‌ش‌
 بد‌زین‌و ب‌ ئ‌و شو‌ن‌و ب‌کاری به‌نین؟ ه‌م د‌گ‌م‌ن و ه‌م م‌سیقی
 و ه‌م پ‌ ب‌ پ‌ی مانا‌کانی ئ‌و شو‌نگ‌ی د‌ق ب‌ت؟ له‌ استیدا زمانی
 کوردی زمان‌کی فر‌ شو‌زارو د‌و‌م‌ند‌و ئ‌م‌ ز‌ر هاومان‌ای
 و‌ش‌یمان ه‌ی‌و د‌توانین ساز‌گ‌ارترین و س‌رنج‌اک‌شت‌رینیان
 ب‌کاربه‌نین، ه‌ر دوور ن‌ن‌ین ب‌ نموون‌ و‌ش‌کانی: یاری، وازی،
 گ‌م‌، ک‌ای‌... تاد، ک‌ ه‌مووی ی‌ک‌ مانا د‌ب‌خ‌ش ب‌م‌م‌ له‌ سیاقی
 د‌کان‌دا ن‌گ‌ ه‌موویان و‌ک‌ پ‌ویست ئ‌رکی شاعری ن‌گ‌ی‌ن،
 ب‌ی له‌ر‌دا س‌لیقی ه‌ب‌ژاردنی زاراو‌سازیی شاعر و د‌و‌م‌ندی
 فر‌ه‌نگی‌ خ‌ا‌کی بن‌ت‌یی، ن‌ک‌ ت‌ن‌یا زوو له‌ ک‌کردن‌و‌ی
 نووسینی د‌ق‌ک‌ ت‌ن‌یا ب‌ ه‌بوونی بیر‌ک‌ی‌ک‌ له‌ م‌ش‌ک‌مان‌دا.
 له‌ شاعر‌دا م‌جازو ه‌ون‌ر‌کانی و‌ان‌ب‌ژی ز‌ر ګرنگ‌ و یارم‌تی د‌رن
 له‌ پ‌ک‌ه‌ن‌انی و‌ن‌ی شاعر‌دا و له‌م‌ ب‌وار‌ش‌دا خ‌ست‌ن‌گ‌ی‌ خ‌یا ز‌ر
 ګرنگ‌ له‌ پ‌ناو گ‌ین‌ی‌ن‌و و‌م‌ون و بیر‌ک‌ ب‌ و‌ن‌ و ئ‌ماژ، ب‌م‌
 شو‌ی‌ ز‌گارمان د‌ب‌ت له‌ پ‌ت‌ای‌کی ب‌رب‌واوی شاعری ئ‌م‌ س‌رد‌م‌
 ک‌ بریت‌یی له‌ ساد‌یی و است‌وخ‌یی له‌ د‌رب‌ین‌دا. ب‌ نموون‌:
 س‌بار‌ت د‌ب‌ینی ه‌ستی خ‌مباری ک‌س‌ک‌ د‌توان‌ت بنووس‌ت: «ئ‌ای
 ئ‌م‌ پاییز من ز‌ر خ‌م‌گینم، ت‌م‌ن‌ و‌ا و‌شت» له‌ ک‌ت‌ک‌دا ئ‌م‌
 د‌گوت‌رت و شو‌ است‌وخ‌ک‌ی د‌رب‌ین‌، ک‌ هیچ ه‌ون‌ر‌کی شاعری
 ت‌دا نی‌، ج‌گ‌ له‌ د‌رب‌ینی ه‌ستی ناخ و د‌روون س‌بار‌ت د‌خ‌کی
 دیاریک‌راو، ب‌س‌ ک‌ت‌ک‌ ئ‌م‌ د‌رب‌ین‌ت کرد ب‌ و‌ن‌و ه‌رو‌ها گ‌ا‌یت
 میت‌اف‌/ خ‌وا‌ت‌ ب‌ ب‌کاره‌ن‌ا ئ‌وا ب‌های شعری ب‌ د‌ق‌ک‌
 د‌د‌یت، و‌ک‌ ئ‌و‌ی ب‌ نموون‌ ب‌یت “گ‌وا‌ی پاییز ګریا ب‌س‌ر‌ما
 ” ب‌ خ‌ست‌ن‌پ‌ای ګریان ب‌ ه‌ور ک‌ له‌ک‌چوون‌یش ه‌ی له‌ ن‌وان‌یا‌ندا
 له‌ ووی ئ‌و‌و ک‌ چ‌او فرم‌س‌ک‌ د‌ی‌ژ و ه‌ور باران، ووی
 له‌ک‌چوون‌ک‌یان تن‌ک‌ و د‌رب‌ین له‌ خ‌مباری د‌ک‌ات، د‌رب‌ین‌ک‌ش
 ت‌ک‌کردنی ه‌ستی ناخ له‌گ‌گ‌ توخ‌م‌کی سروشت‌دا، ه‌م له‌ ووی
 ماناش‌و له‌گ‌گ‌ ت‌پ‌ین و و‌شتنی ت‌م‌ن‌دا د‌ت‌و، چون‌ک‌ خ‌زان

کټش و ئړکي ځای هېو شوېنى گونجاوی ځای پېاوېږ گرتوو، ئېنجا
ډنگې له دقټکې ازی بټت و بټټوټی کی باش و دروست له
ئرموونکېدا جی ځای بکاتوو، بټټی استم ئم پېل له نټکردن و
ماندووبوون ډنگې لای هټندک سټریټش بټت و تاقټی ئوټیان
نټبټ، بټټام له کټتایدا ئم وردکارپیان بټرټنجامکی باش
بټرهم دټهټنیت و سټنگ دټدات بټ ئرموونی شاعیرکې و خوټندر چټر
دټبینټ له خوټندنوټیداو سټبی نووسرټکې له دقټکې پټشیمان
نا بټتوو.

پټکټکی تر له ځا ډنگکټکانی نووسینی پټخشان شیعری سټرکټوتوو
بریتیی له ئرموون و بینین و دیدگا؛ چونک
شاعیری باش تټنیا شټټکان وټسف ناکات؛ چونک له فټرهم ډنگدا ئو
کار ئټنجام دراو، بټکو بینینی تایبټی ځای بټیان پټشکټش دټکات
و تټکټاوټیان دټکات و شټټکی تریان له دروست دټکات، لټرټدای
ځنډگرو خوټنډری زیرک دټزانن کټ شاعیر له چ گټش نیگایکی
تایبټتوو دټوانټټ جیهان و ډگټزو توخم و شټټکان دټخات کار؟
بټ دټکرټت دوو کټس لټسټر مټرگ بنووسن، بټټام پټکټکیان
ئرموونکې شیعریی تایبټت و نو پټشکټش بکات، کټ ځای هټگری ئو
تټوانین و وټنانټی و ئوی تر تټنیا وټسفټکی ئاسایی مردن بکات.
هر وټک پټشتریش گوتمان له ووی بټکارهټنانی زمان له شیعردا؛
تټنیا ازاوټی و ووی زمان مټرج نیی.

بگر هټندک جار زمان زټر سادټی، بټټام چټنیټی ډکخستنی
وشټکان و شټوازی بټکارهټنانیان و هټبټزاردنی ئامازټکانی ناویان
شیعړکی باا بټرهم دټنټ.

بټټام نټبوونی کټش و سټروا کټ له مټر شیعری پټ پټناس دټکرټت،
واتای ئوو نیی هر دټقټکی تری پټخشان شیعړ کټ له مټماندا
دټنووسرټت له هټموو جټرک له هارمټنیا و ئاوازو کټش دابماټین،
بټکو پټخشان شیعړ جوانیټکې لټوټدای ډنگې له کټتایی چټند
نیو دټټکدا، سټروا- گیان بکات بټ بټری دټقداو بیازټنټوو،
لټگټ هټموو ئمانټشداو وټک لټسټر تادا گوتمان مټسیقای ناوټکی
دټق و هټروا ئیکټو مټسیقای وشټکانیش بټ جټرک له جټرکان دټبټ
لټپټشچاو بگیریټ، بټ گونجانندیان له ناو پټخشان شیعردا.

بټ کورتی له گرنګترین تایبټتمټندیټکانی شاعیری استټقین، بټ
هر سټ جټر سټرټکیټکې شیعړوو ئمانن:

بټهر + زمان + ځای + مټسیقا + وټن + ئرموون + توانای
بنیاتنایی دټق + هونټرټکانی وټوانټټریټی + بټردټوامی و له
هټمووشیان گرنګتر دټبټ شاعیر ځاوټنی دټنگکې شیعریی تایبټی ځای
بټ، دوور له لاسایی کردنوټوو چاولټکټریی ئوانی تر.

لځگه زانینی ئو و استیید دا که شاعیر ئو و که سه نیی تیا
بتوانت یک شیعری جوان و باش بنووست؛ بکو ئو و ی که بتوانت
خونډر وا لیبکات ببت:

«ئم دقانه له خاوه نکهی دچن و پنهج مری تایب تی خای
له سریان»

له دوماهییدا دبت ئو و استییدش بپین شاعر سرکه و کو جیو
وایو ناگیرت، بپه زحمته چوارچهوی به دستنیشان بکین،
بپام کاتکه بههر به ئزموون و خوښندنو و سینگین کرا، ئو کات
شاعیر دزانته چی دنووست، وکو گوتراویش “شعر سدا یان و
زاری هسه کانه”، له بهر ئو و هرکه سه که گهر پارچه شاعر کی
کا و کرچیش بنووست بنگه لای خای گرنگ و خشویست بهت، هر و ها لای
ئو و خوښدانهش که له ناستی شیعری ئودان جش و خرشیان په
ببخشیت و ساری به بلقنن و چپپی به له بدن، چونکه دقکه
پارچه یکه له زیان و ئزموون و هسه و بینینی خای، بپام کاتکه
بهینه سهر په و رکانی هسه نگانندی شاعر یان په خشان شیعری سه
و استه قینه، ئو و بنگه زحمته بهت له هسه نگانندنه کانه خا و
پلهی په ویست به دسه بهه نته.

بپه ئم سه سه قهقهقه مانه له لره دا نووسران، تیا له په ناوی
دروستکردنی دیالگدا په و ئگینه هرگیز مافی ئو و به خم نادام و
بپه وای نازانم نام ژگاری که سه بکه م و پهی بپه چن شاعر بنووست،
تیا ئه مانه هه نده له و بیرو به چوونه گشتیان به بوون که ئه سته له
مشکدا گه لاله بوون، دواي ئو و په و پرسیار و بیرو به چوونه نام
ناراسته کران سه بارته وتاری په شووم (ئیستایکای زمانی شاعر) و
منیش به په ویستم زانی ئم و ونکردنه وانه بنووسم و ئم خالانته
تیا بوازی تیریین و دمه نته سه شاعر چن ئم زانیاریان
ترجه مای بوازی پراکتیک بکات و شاعر په بنووست. ئیدی هیواخوا
هر به به نده دتوانیت ئم بابته گرنگه دوه مانه بکات و به شدار
بهت له م دیالگدا، دنیام نووسین و او به چوونه کان جلی خیان
دگر و گهمی مگ و به دنگی که مکه له و دنیا په رش و به وای شاعر
هاوچه رخی ئه مانه دشه قینیت .

ئگینه باسی شاعر زه له و به رفراوانتر به چنه وشه یکه که تایی
په بهنن، بکو وکو دپه شاعر تریپی ده، گیانی زمانه که
جادوو به وشه کان دبه خشت و دمانسا که نته و امانمان لا دروست
دکات، ئو و هستانه ناخ که بیر کهی خیان ددزنه و
بیر که کانه شای دروستی خیان به کار دهن.

سهران محمده

پاڻ خوند نه واري وڌاري پاڻ شوو کيڪي ٿا ڀڄن...